

Bir Bibliyografamız
NURULLAH PERTEVOĞLU
1894 — 1956

M. S. Ö.

Bizde Bibliyografi, kitaplar ilmi, son asırlar zarfında pek ihmal edilmiş, iç ehemmiyet verilmemiş bir sahâdır.

Şarkta İbnünnedim'in Elfihris'ti ile ta 377 hicri, 987 milâdi senelerine uzanan, Türkiye'mizde Kâtip Çelebi'nin Keşfüzzunun adlı eseriyle garba bu ilmin örnek âbidesini veren bu ilim, sonraları unutulup gitmiş, bu çorak vâdide yeşen tek tük âlimlerimiz ve eserleri de aynı akibetten kurtulamamışlardır.

İşte bu perişan satırlar; bu sahada tam bir ömür harcadıktan sonra sağlığında tanınmadığı gibi mütevazı köşesinden, kendini sevenlerin bile haberi olmadan, yabancı eller ile toprağa verdiğimiz bir bibliyografamızın ölümünün yıl dönümü münasebetiyle adını saygı ile anmak ve bu vesile ile de müellifinin ve emsalinin hazin akibetine uğramağa mahkûm görünen eserini tanıtmak deneyim de haber vermek için karşınıza çıkmış bulunuyor.

Merhumun hal tercemesini yazmak, tek başına başarmağa uğraştığı muazzam Türk bibliyografyasını meydana getirmekten daha güç olduğunu kendisini velev uzaktan olsun tanıyanlar bilirler. Nevi şahsına münhasır olduğu gibi kendisini o kadar gizlemişti ki yarım asırlık ahbabları ve hattâ yakın krabaları bile oturduğu semti ve evi bilmezlerdi. Bir misal olarak verdiğim bu vâkıadan da anlaşılacağı üzere tercemei haline, hayatına ait malûmatı bulmak ve toplamak hayli güçtür. Onun için mümkün olduğu kadar geniş ve et-aflı olmasını çok arzu ettiğim bu hal tercemesinin bu kadar zayıf ve çelimsiz olmasından dolayı mazur görüleceğimi ümit ederim.

Nüfus tezkeresine göre adı «Seyyid Mehmet Nurullah Perkev» dir. Rahmetli her nedense resmen tescil ettirdiği bu soy adını sevmez «Pertevoğlu» soy adını kullanırdı. Tanıyanlar arasında da böyle bilinirdi. Öyle tahmin ediyorum ki ceddine izafeten almak istediği Pertevoğlu soy adını, nüfus memurunun saltanatı devrine rastlayan o günlerde bir çoğumuzun başına geldiği gibi, bilinmez bir sebeple memurun kabul etmemesi ve kanunî vazifenin yerine getirilmesi zaruretiyle hiç olmazsa söyleniş itibariyle Pertev'i andıran fatat bir mâna ifade etmeyen «Perkev» adını tescil ettirmek zorunda kalmıştır.

Hıncını da bu adı nüfus kütüğü ile tezkeresinde bırakarak hiç kullanmamak ile almıştır. Ben de arzusuna ve hatırasına hürmeten kendisini Pertevoğlu soy adıyla yâd edeceğim.

Babası, meşhur devlet adamlarımızdan Umuru Mülkiye Nazırı Pertev paşanın torunu Evkaf Nezareti İdare Meclisi Reisi Abdülâziz Beydir. Her ikisi de divan sahibi, oldukları için tercemei hallerini İbnülemin Mahmut Kemal İnal Bey'in Son Asır Türk Şairleri'nde bulabilirsiniz. Annesi İkbâl Hanımdır 1311 hicri senesinin Şaban, 1894 milâdi senesinin Şubat ayında İstanbul'da doğmuştur. Nüfus kaydı Gazi Atik Ali Paşa mahallesinin Pertev Paşa sokağında 20 numaralı evdedir.

Abdülâziz Beyin babası Ahmet Cemalettin Bey, onun babası Pertev Paşa, onun babası Seyyit İbrahim, onun babası Seyyit Mustafa, onun babası Seyyit Hamdullah, onun babası da Seyyit Hafız İsa'dır. Nesepleri Hazreti Ali'nin oğlu İmam Muhammed bin Hanefiye'ye müntehi olur. Aile Antakya'dan Kırm'a hicret ederek uzun seneler Bahçesaray'da kaldıktan sonra Birinci Sultan Abdülhamid devrinde ve rivayete göre vâki davet üzerine, Seyyit Hamdullah efendi tarafından İstanbul'a getirilmiştir. İstanbul'da ve Darıca civarında satın aldıkları çiftlikte yerleşmişlerdir. Mehmet Sait Pertev Paşa da orada doğmuştur.

Bay Nurullah kendi kendini yetiştirenlerdendir. Resmî muntazam bir tahsil görmemiştir. Bir aralık Darülfünuna devam etmiş ise de bitirdiğine dair bir malûmata tesadüf edemedim. Geniş ve seçme bir muhit ile temasta bulunan ailenin bu vaziyetinden istifade ederek zamanının bir çok ilim adamları ile temas ve toplantılarında bulunarak malûmatını genişletti, Şeyhülislâm Musa Kâzım Efendi'den tasavvuf, Şehri Ahmet Efendi'den arapça okuduğunu söylediler. Pederinden ve hattat Ahmet Refet efendi'den hüsnü hat teallüm etmiş ve icazet almıştır, Nesihden icazet aldığı yazıyı görmüştüm.

Geniş ihata ve irfanını daha ziyade aileden intikal etme bir merak il genç yaşından beri toplamağa başladığı kitapları okumakla elde etmiştir. Kitaplarla arasında bu suretle başlayan münasebet zamanla inkişaf etmiş ve birada seyrini değiştirerek evvelâ bir vasıta olarak hayatına giren kitaplar yavaş yavaş bir gaye olmağa başlamışlardır. İşte buradan bibliyografi çalışmaları doğmuştur. Çok kitap toplamış, görmüş, not etmiş her gördüğü, tetkik ettiği kitap da irfan hamulesini biraz daha arttırmıştır.

Kültür morale verdiği ehemmiyet kadar kültür fiziğe de kıymet verirdi. Gençliğinde güreş yapmış ve biniciliğe heves etmiştir. Vefatından bir kaç ay evveline kadar evinin bahçesinde beden hareketleri yapmağa devam ettiği

ai komşuları söylemektedirler. Hele yürüyüşleri kendisini tanıyanlar arasında meşhurdur. Bunlardan birçokları, bu hususta oldukça idmanı olan bu satırların muharriri de dahil bu yürüyüşlerin tatlı ve acı hatıralarını unutmamışlardır. Yüzme bildiğini, avcılık ettiğini hattâ 1921 tarihinde kurulan İstanbul Avcılar Cemiyetinin müessislerinden bulunduğunu ve nizamnamesini de kendisi hazırlamış olduğunu bilmünasebe söylemişti.

Kısaya yakın orta boylu, zayıf, beyaz tenli, sarışın, mavi gözlü, güler yüzlü idi. Bilhassa son zamanlarda kendisini pek çoklarından ayıran uzun bıyıkları biraz vaktinden evvel ağarmış bulunuyordu. Kısa ve alabros olarak kesirdiği saçlarının ön kısımları hayatının sonuna kadar rengini muhafaza etti. Sağlam karakteri kadar sağlam bir bünyeye malikti. Hastalandığını hatırlayanlar pek azdır sanırım. Meşakkat ve mezahime, yorgunluğa tahammül kudreti azla idi. Yalnız soğuktan çok müteessir olur, onun için de kışı hiç sevmezdi.

Yaradılış itibarıyla mizah ve lâtifeye mail olmakla beraber bunu her yerde zhar etmezdi. Yazılarında da bu hususiyeti hissedilir. İnce ince iğneli cümeler, nükteli ifadeler hattâ bazen arzusu hilâfına satırlar arasına karışır. Mizacı asabiye yakın, fazla seriütteessür, hissiyatı şeditir. Son zamanlarda daha çok alınç olmuştur. Sevdiklerini ne kadar fazla severse hoşlanmadıklarına karşı da o kadar amansız idi. Bu husustaki fikirlerini ve hislerini pek kolay değiştiremezdi. Herhangi bir sebeple kızdığı kimseleri ve kendisini haklı veya naksız gücendirmiş olanları asla affetmez ve unutmazdı. İnsan gördüğü fenalıkları unutursa kendisine yapılan iyilikleri de unuttur kanaaninde idi. Fazla evdiklerinin bile ara sıra kısa veya uzun zaman aforoz edildikleri olurdu.

Buna mukabil vefakâr ve dost bildikleri için maddi ve manevi elinden gelen her fedakârlığı yapmakta tereddüt etmez, eski hukuka çok riayet ederdi. Muhafazakâr ve ananeye bağlı idi. Her şeyde sadeliği ve samimiyeti tercih eder, tekellüf ve yapmacıktan hiç hoşlanmazdı. Bu yüzden bir aralık pek moda olan yapma ve zoraki türkçe tâbir ve ifadeler en çok sinirlendiği şeylerden birisi idi.

Bildiğini, bin müşkülâtla topladığı malûmatı kadir bilenlere ve hüsnü isimal edeceğini zannettiklerine söylemekte tereddüt etmez ve kendisinden, neşgul olduğu, hattâ olmadığı sahada yardım isteyenlere elinden geldiği kadar faideli olmağa çalışırdı. Bunu kendine iş güç edinir, günlerce bazan ayarca uğraşır, koşar, didinir ve bu emeklerinin mahsulünü büyük bir cömertlikle kendisine müracaat etmiş olan zatın eline teslim ederdi. Bu yüzden kendi çalışmalarının müteessir olduğunu görerek üzüntülerini söylediğim zaman muad tebessümüyle, o da olur hele şu işi görelim, derdi. Hatır ve kadir bilenler

bu hususu eserlerinde belirtmişlerdir. Hiç bahis etmeyenlere de çok rastlandı. Ne adının yazılmasından fazla memnun ne de anılmamasından fazla müteessir olduğunu görmediğim için bunların hiç bir karşılık beklenmeden yapıldığına kaniim. Bildiğini esirgeyip söylemediğini iddia edenler de bulunabilir. Böyle bir iddiada bulunanlar da haklıdırlar. Kendisi çalışacak, tetkik edip arayacak yerde sağdan, soldan ne kapıp toplayabilirse onları birbirine katıp ve bazan değil ekseriya doğru ve hakiki vaziyetinden de çıkararak eser namıyla ortaya atanlara, kendi tabiriyle kapkaçlara pek kızdığı için hiç yüz vermezdi. Bu gibi hareketleri sahte ilim dolandırıcılığı sayardı. Yanlış olarak böyle tanıdığı veya bu zümreye dahil zannettiği bazı hüsnüniyet sahiplerine karşı böyle hareket etmiş olabilir. Kendilerine kurunun yanında yaş da yanar atalar sözünü hatırlatacağım.

İtikadı bütün, tam bir müslümandı. İbadete ait bazı dinî vazifelerini yapmadığı için samimi olarak üzüntü duyduğuna çok defalar şahit oldum. Aile efradından bazıları gibi mevlevî tariki muhiblerindedir.

Kitaplara, basılmış olan her şeye karşı aşk derecesindeki iptilâsından bahsedecek değilim. Pek bilinen bir şeyi tekrarlamış olurum. Böyle bir tutkunluğu olanlar bu haleti ruhiyeyi pek güzel anlarlar. Hayatının her safhasında bu sevginin izleri görülür. En çok rastlandığı yerler Beyazıt'da hakkâklar, şimdiki adıyla, Sahaflar çarşısı, Babiâli caddesi, kitapçı sergi ve dükkânlarıdır. Umumi toplantılardan ancak kitaba, müellif ve muharrirlere, matbuata, ait olanlara iştirak ederdi. Ahbaplarının çoğunu da, kitabı, ilmi sevenler, bu mevzularda kendisi ile görüşülebilecekler teşkil eder. Konuşmalarında sözü dönüp dolaşıp kitaplara getirirdi.

Bunun haricinde cigara ve çay tiryakiliği hatırı sayılırdı. Küçük çocuklara, hayvanlara karşı büyük bir sevgisi vardı. Hattâ hayvanları insanlardan daha çok severdi desem mübalâğa etmemiş olurum zannediyorum.

Resmî ve devamlı bir vazifesini hatırlayamıyorum. Bilenlere de teşadüf etmedim. Şunun bunun emrinde bulunmayı, yapacağı işlerde başkalarına bağılı olmayı sevmezdi. Hürriyetine fazla düşkündü. Evlenmemiş olmasının da aile hayatının zaruri takyidatına boyun eğmemek düşüncesinden ileri geldiği tahmin olunabilir.

Büyük bir sevgi ve itina ile topladığı kitaplarını evvelâ birer ikişer, son zamanlarda da büyük partiler halinde elden çıkarmağa mecbur kalmıştı. Vefatından sonra iki bin kadar kitabı çıktı. Onlar da kısmen kitapçılar ve kısmen de merhumu sevenler tarafından satın alındı.

Kendisini, hiç sevmediği kış günlerinde kaybettik. Son zamanlarda halsizlikten, merdivenlerden çıkarken dizlerinin dermansızlığından şikâyet ediyordu. Soğuklar da artınca sokağa bütün bütün seyrek çıkar olmuştu. Onun için görünmemesi ilk zamanlar o kadar nazarı dikkati celbetmedi. Fakat bu görünmeme uzayınca kendini sevenler arasında merak başladı. Hastalanmasından korkuluyordu. Yalnız nerede oturduğunu kimseye söylemediği için evine giderek yoklamak ve durumu öğrenmek mümkün olamıyordu. Ahbabları, tanıvanlar birbirlerine soruyor, birbirlerinden medet umuyordu. Nihayet acı hakikat öğrenildi. Fakat ortada yine bir çok meçhuller vardı. Ne zaman vefat ettiği, nereye gömüldüğü bile bilinmiyordu.

Babadan kalma bir dostluğa tevarüs eden ve merhumu iyi tanıdığı kâdılar içten bir sevgi ile seven çok vefakâr dostu sayın Şevki Çanga karakollardan Belediye dairelerine, oradan mezarlıklar müdürlüğü teşkilâtına, alâkalı mahkemelere koşarak bu hazin hikâyenin sayfalarını yorulup usanmadan parça parça topladı, nihayet merhumun kabrini de tesbite muvaffak oldu. Hepimiz bu hususta bildiklerimizi hep ona borçluyuz.

Öğrendiklerimizin hulâsası şu: Merhumun son zamanlarda yalnız olarak oturduğu evin soba borusundan duman çıkmadığından, üç dört gün pencere-lerde ışık görünmemesinden şüphelenen komşuları karakola malûmat vermişler, eve girilmiş sobasının başında divan üzerinde bir kolu başının altında tam bir istirahat vaziyetinde kendisini son uykusuna dalmış bulmuşlar. Belediye doktoru kalb kifayetsizliği teşhisini koymuş, resmî formaliteler ikmal edilmiş.

İşte yeri kolay kolay doldurulamiyacak aziz varlık tıpkı hayatında olduğu gibi böylece sessiz sedasız aramızdan çekilip gitti. Allah rahmet eylesin.

Odasındaki takvimin koparılmayan son yaprağı 7 Şubat 1956 gününe aittir. Gazetecinin kapı altından atıp gittiği ve orada bir kaç günlüğü biriken gazetelerin en eski tarihli de aynı günkü nushadır. 6 Şubat gazetesi okunmuş olarak bulunmuştur. Binaenaleyh vefatını 6/7 Şubat olarak kabul etmek zaruridir. Resmî kayıtlara göre 13 Şubattır.

Garip bir tesadüf eseri olarak merhum tam doğduğu günün yıl dönümünde vefat etmiştir. Kendi el yazisiyle doğum tarihi 2 Şaban 1311 Salı günü ikşamı olarak gösterilmiştir. 7 Şubat 1894 tarihine rastlar.

Mezarı Silivri kapısında.

Nur içinde yatsın.

ESERLERİNE GELİNCE :

Bu eserden bahsetmeden evvel bibliyografyamıza ve kitabın bu sahada doldurmağa namzet olduğu boşluğa dair yazılacak bir kaç satır; merhumun kitabının kıymet ve mahiyetini, nasıl güçlkle meydana gelebileceğini belirtmek bakımından faydalı olacaktır.

Bizde matbaacılığın başladığı 1141/1728 senesinden yeni harflerin kabul edildiği 1347/1928 senesine kadar geçen iki yüz senelik devrede türkçe olarak basılan kitaplarımız için bugünkü telâkkiye göre ilmi şartları haiz tek bir bibliyografyamız yok dersek mübalâğa etmemiş oluruz.

Bu mevzu ile alakalı olarak rastlanan eserlerin ekseriyetini resmî ve hususi kütüphane ve kitapçı katalogları teşkil eder. Bunların hepsi muayyer hudutlar içinde ve hususi maksat ve gayelerle hazırlanmış olduklarından muhtelif bakımlardan kifayetsizdir.

Kitapçı dükkânlarına ait olanlar ticaret kasdı ile ve ancak kitaphanelerin de bulunan veya tedarik edebilecekleri kitapların isim, müellif ve fiatlarını ihtiva ederler. Bir bibliyografyada bulunması lâzım gelen malûmatın pek az kısmını havidirler, içine aldıkları kitap adedi de çok ehemmiyetsizdir. Niha yet bir kitapçı katalogudur. Yine satış dolayısıyla hazırlanıp bastırılmış bazı kitap meraklılarımızın hususi kütüphanelerine ait kataloglar vardır ki yukarıdakilerden ancak bu sıfatla ayrılır ve aynı noksanları ihtiva eder.

Umumi kütüphanelerimizin katalogları ise son zamanlarda neşredilen ve aşağıda bahsedeceğim bir kaç müstesna olmak üzere keza yukarıkilerden farklı değildir ve pek iptidai bir mevzu tasnifine göre kitap ve müellif isimleri cetveli olmaktan pek ileri gidememektedirler. Zaten son zamanlarda tesis veya tevsi edilenler hariç basma kitaplar ve türkçeler kütüphanelerimizde pek az bir yer işgal ederler. İstenilen ilmi vasıfları haiz olsalar dahi bu bakımdan pek noksan olacaktı.

Tarihçi Murat Bey ve Maarif Nezareti tarafından neşredilen İkinci Sultan Hamit devrinde basılmış bir kısım kitap ve müellif isimlerini ihtiva eden cetveller ise kataloglar hakkında bahsettiğimiz eksikliklere ilâveten şaşırı ve yanlış bir çok malûmatı ihtiva eder. Kitapların kendisine değil Nezaretten verilen basma müsaadelerine istinat ettiği için müsaadesi alındığı hald basılmamış pek çok kitap isimlerini havi olduğu gibi kitap sahibi sütununda bir çoklarında müellif değil tâbi gösterilmiştir. Zikri geçen kitapların bir kısmı da bilâhare değişikliklerle basılmıştır.

Bursalı Tahir Beyin Osmanlı Müellifleri, Bağdatlı İsmail Paşanın Hedyetülarifin'i yalnız müellif ve kitap isimlerinden bir kısmını ihtiva eder. Yin

İsmail Paşanın İzahulmeknun adındaki Keşfüzzunun zeyli de aynı şekildedir. Ve her ikisi de arapçadır.

Kala kala elimizde yukarıda istisna olarak zikrettiğimiz son zamanlarda neşrolunan umumî kütüphane katalogları kalıyor.

İstanbul Belediye Kütüphanesi kitaplarından Osman Nuri Ergin kitapları alfabetik kataloğu ile İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Basınlar Alfabe Kataloğu ve esasını yüzde yetmiş beş gibi bir nisbetle Ankara'da Milli kütüphanede mevcut kitaplar teşkil eden Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası bu cümledendir. Bunlarda ilmî bir usul takip edilmiş olması dolayısıyla bu yakından tatmin edici iseler de ancak ismi geçen kütüphanelerdeki kitaplara ahsis edilmiş olduklarından mecburen mahdut kitapları içlerine almış bulunuyorlar. Maarif Vekâleti tarafından neşredilmekte olan ve maatteessüf henüz 1953 senesi üçüncü üç aylıkta kalmış bulunan Türkiye Bibliyografyası'nı bahsetmiyorum. Çünkü yukarıda arzettiğim mütalealar hep 1728 - 1928 eneleri arasında arap harfleriyle basılmış kitaplar bibliyografyasına aittir.

İşte iki asırlık bir zamana ait bu muazzam boşluğu ve bunun irfan hayatımızdaki ehemmiyetini göz önüne alan Nurullah Pertevoğlu bu devre zarfında Türkiye hudutları iç ve dışında Türk dili ile basılmış bütün kitapları yine alacak bir bibliyografya hazırlamağa başlamış ve adına da «Kitabülkülip» yani Kitaplar Kitabı demişti. Bir şahsın değil mütehasıs heyetlerin barmak için güçlük çekecekleri bu büyük teşebbüs onu yıldırmadı. Mütevazı öşesinde sessiz sedasız çalışmağa başladı ve ömrünün hiç olmazsa kırk senelik kısmını ona vakfetti.

Elde yukarıda belirtmeğe çalıştığım veçhile müracaat edilecek yazılı bir rehaz yoktu, mevcut olanlar da şaşırtıp yanlış yollara sevkden başka bir işe aramıyordu. Yapılacak yegâne sağlam iş, pirimiz dediği Kâtip Çelebinin yaptığı gibi, kitapların kendisini bulup birer birer elden geçirmek, lâzım gelen otları almaktı. Kendi eline geçenler, ahbablarının ve kitap meraklılarının kütüphanelerinde olanlar, umumî kütüphanelerde, kitapçı dükkânlarında rast elinenler usanıp yorulmak bilmeyen merhum tarafından tarandı. Alınan notlar iğfer kaynaklardan tamamlandı ve Kitabülkütüp'ün yaprakları arasına girdi.

Ne yazıktır ki kitabımı istediği gibi tamamlamağa ömrü vefa etmedi. Bâ-ı bölümler henüz hazırlanmamıştı. Bir kısmı da umumî notlardan ait olduğu kısımlara nakledilmemişti. Başka bir vesile ile tamamlanmış ve tâli tasifleri de yapılmış olduğunu hayatında iken gördüğüm, benim gibi bazı tanıdıklarının da gördüğü, bir bölüm de vefatından sonra mevcutlar arasında

çıkmadı. Fakat ne olursa olsun bu şekli ve bu kadarı ile de sahasında yegânedir. Noksanlarının bir kısmı kolaylıkla ikmâl edilebilir.

Bugünkü hali ile bile bu ilim sahasındaki boşluğun büyük bir kısmında tamamlanmasına yardım edecek olan bu çok kıymetli kitabın müsveddeleri merhumun kadir bilir veresesinin ellerinde bulunuyor. Şimdilik bu da bir tesellidir.

Şehrimiz mecmualarından birinde «İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Basmalar Alfabe Kataloğu» nun basılması dolayısıyla çıkan bir yazı üzerine bu eserden de bahsetmek ve varlığını alâkalılara duyurmak istemiştim. O vesile ile merhumun veğeni sayın bay Faruk Emhaz'ın lütfettikleri müsaadeden istifade ile müsveddeleri gözden geçirerek mecmuada sözü geçen kısımlar için iki kitap arasında bir mukayese yapmıştım. Her ne sebepten ise intişar etmeyen o makaledeki rakkamları buraya alıyorum:

Yukarıda bahsi geçen katalogdaki tercüme ve telif roman ve hikâye lerin sayısı beşyüz otuz bir ve yine telif ve tercüme tiyatroların sayısı dört yüzdür. Kitaplar kitabında ise bu rakkamlar sırası ile bin dokuz yüz on iki ve beş yüz yirmi ikidir. Bu hesaba göre aradaki nishet roman ve hikâyelerde dört misline yakın, tiyatrolarda ise beş mislinden fazladır. Sondaj suretiyle karşılaştırdığım diğer bazı kısımlarda da ortalama olarak farkı üç misli ile ifade etmek mümkündür.

Bu rakkamlar ile kitabın genişliği hakkında bir fikir verebildim zannederim.

Kitabın temin edeceği ameli fayda hakkında da bir kaç söz söyleme isterim. Her hangi bir ilim şubesinde bir tetkik yapacaklar, bir kitap yazacaklar için o mevzuda o tarihe kadar yazılmış kitap ve me hazlerin tesbitini lüzum ve faydası hakkında mütalâa yürütmek bir hakikati tekrarlamak olacaktır. Bunların aranıp bulunması için sarfedilen zaman etüdü ve kitabın hazırlanması için harcanan zamanın büyük bir kısmını işgal ediyor. Ekseriya nol san oluyor ve bu yüzden lüzumlu ve faydalı bir çok me hazlerden istifade edilemiyor. Netice olarak da meydana çıkan eser zayıf ve yavan kalıyor. Elde böyle bir rehber bulunacak olursa çalışmalar kolaylaşacak, boşuna sarfedilen zamanlar daha verimli sahalardaki tetkiklere tahsis edilebilecektir. Üniversite talebelerinden muharrir ve müelliflerimize kadar ilimle meşgul olanların yolunu acı acı hissettikleri bu rehber vazifesini görmeğe namzet olan bu kitabın bir an evvel basılmasını candan dileyerek müellifini bir kerre daha hümetle ve rahmetle anıyorum.